

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. *Oblicza geografii*. Zakres podstawowy. Część 3 (od września 2024)

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
I. Różnicowanie środowiska przyrodniczego Polski				
Uczeń: • podaje wartość powierzchni Polski oraz długość granic • wymienia i wskazuje na mapie państwa graniczące z Polską • wskazuje współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów • wymienia obszary morskie wchodzące w skład terytorium Polski • wymienia na podstawie mapy tematycznej jednostki tektoniczne Europy • podaje przykłady państw europejskich, które leżą w obrębie różnych struktur geologicznych • przedstawia podział dziejów Ziemi na ery i okresy • przedstawia podział surowców mineralnych • wymienia nazwy surowców mineralnych i ich występowanie w regionie, w którym mieszka • wymienia cechy ukształtowania powierzchni Polski • wymienia czynniki wpływające na klimat Polski • wymienia termiczne pory roku • podaje na podstawie mapy tematycznej długość okresu wegetacyjnego i jego zróżnicowanie w Polsce • wskazuje na mapie wybrane rzeki Polski i podaje ich nazwy • podaje na podstawie mapy główne cechy sieci rzecznej w Polsce • wymienia największe i najgłębsze jeziora w Polsce i wskazuje je na mapie	Uczeń: • prezentuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego Polski • przedstawia podział Polski na regiony fizycznogeograficzne i wskazuje te regiony na mapie • prezentuje na podstawie mapy geologicznej przebieg strefy T–T na obszarze Europy • podaje przykłady ważnych wydarzeń geologicznych charakterystycznych dla każdej ery • wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w regionie, w którym mieszka • odczytuje informacje z krzywej hipsograficznej Polski • wymienia na podstawie mapy zlodowacenia w Polsce i ich zasięgi • omawia na podstawie map klimatycznych i klimatogramów cechy klimatu Polski • wymienia masy powietrza kształtujące warunki pogodowe w Polsce • wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce • wymienia główne cechy sieci rzecznej w Polsce • wymienia zalety śródlądowego transportu wodnego • omawia na podstawie map tematycznych rozmieszczenie jezior w Polsce • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej przykłady poszczególnych typów jezior	Uczeń: • przedstawia charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski • wymienia i wskazuje na mapie jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski oraz regionu, w którym mieszka • omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski • omawia znaczenie gospodarcze głównych zasobów surowców mineralnych Polski • przedstawia cechy rzeźby terenu Polski i jej pasowy układ • opisuje na podstawie infografiki formy rzeźby polodowcowej • omawia zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce • porównuje na podstawie mapy klimatycznej zimowe i letnie temperatury powietrza w Polsce • przedstawia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach Polski • opisuje asymetrię dorzeczy Wisły i Odry oraz wyjaśnia jej przyczynę • porównuje na podstawie fotografii i planów jeziora morenowe i rynnowe oraz podaje ich przykłady • opisuje funkcje sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny różnego zasolenia wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego • opisuje florę i faunę Morza Bałtyckiego • omawia formy ochrony Morza Bałtyckiego	Uczeń: • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy charakterystyczne terytorium oraz granic Polski • omawia na podstawie tabeli i mapy tematycznej główne cechy budowy platformy wschodnioeuropejskiej • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce • omawia wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski • charakteryzuje poszczególne pasy ukształtowania powierzchni Polski • wykazuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce • ocenia gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski • podaje skutki niedoboru wody w wybranych regionach kraju • omawia główne typy genetyczne jezior • omawia znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników w Polsce • ocenia stan środowiska przyrodniczego Bałtyku	Uczeń: • ocenia konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski • charakteryzuje na podstawie informacji z różnych źródeł dowolny makroregion w Polsce • opisuje na podstawie mapy tektoniczno-geologicznej Europy budowę geologiczną Polski na tle europejskich jednostek geologicznych • omawia skutki orogenezy hercyńskiej w Europie • wyjaśnia geologiczne uwarunkowania tworzenia się i występowania surowców energetycznych • identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski a głównymi cechami ukształtowania powierzchni • porównuje ukształtowanie powierzchni w pasie nizin i pasie pojezierzy oraz wyjaśnia przyczyny tych różnic • dokonuje na podstawie informacji z różnych źródeł analizy zasobów wodnych w swoim regionie • wyjaśnia, dlaczego północna część Polski ma większą jeziorność niż reszta kraju • omawia działania, które przyczyniają się do poprawy środowiska przyrodniczego wód Bałtyku

- wymienia na podstawie mapy największe sztuczne zbiorniki wodne w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu <i>jeziorność</i> - określa położenie Morza Bałtyckiego - charakteryzuje linię brzegową Morza Bałtyckiego - wskazuje na mapie główne zatoki, wyspy i cieśniny Morza Bałtyckiego	- omawia czynniki wpływające na temperaturę wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego - wskazuje najbardziej i najmniej zasolone rejony Morza Bałtyckiego			
II. Ludność i urbanizacja w Polsce				
Uczeń: - podaje aktualną liczbę ludności w Polsce - wskazuje na mapie województwa i ich stolice - wymienia województwa o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego - podaje cechy piramidy wieku i płci ludności Polski - podaje aktualną wartość wskaźnika gęstości zaludnienia w Polsce - wymienia na podstawie mapy gęstości zaludnienia regiony silnie i słabo zaludnione - wymienia obszary o dodatnim i ujemnym współczynniku salda migracji wewnętrznych w Polsce - wymienia największe skupiska Polonii na świecie - posługuje się terminami: <i>aktywny zawodowo, bierny zawodowo, bezrobotny, stopa bezrobocia</i> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik aktywności zawodowej</i> - wymienia ekonomiczne grupy wiekowe ludności - wymienia podstawowe jednostki osadnicze - posługuje się terminem <i>wskaźnik urbanizacji</i> - podaje nazwy największych miast Polski - podaje przykłady aglomeracji monocentrycznych i policentrycznych w Polsce - wymienia województwa wysoko i nisko zurbanizowane	Uczeń: - podaje przyczyny wyludniania się określonych regionów Polski - wymienia poszczególne szczeble podziału administracyjnego Polski - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - porównuje na podstawie wykresu średnią długość życia Polek i Polaków - podaje przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności w Polsce - omawia zróżnicowanie przestrzenne współczynnika salda migracji wewnętrznych w Polsce - podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce - wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności - podaje różnice między miastem a wsią - prezentuje na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce - wymienia główne funkcje miasta i podaje ich przykłady - charakteryzuje osadnictwo wiejskie w Polsce	Uczeń: - omawia na podstawie wykresu zmiany liczby ludności Polski - analizuje zmiany liczby ludności w miastach i na wsiach - omawia na podstawie mapy cechy podziału administracyjnego Polski - analizuje na podstawie wykresu zmiany współczynnika przyrostu naturalnego ludności w Polsce - podaje przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa - wymienia główne bariery osadnicze na obszarze Polski - omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce - wyjaśnia zmiany kierunków migracji wewnętrznych w Polsce - podaje główne kierunki współczesnych emigracji Polaków - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego - analizuje na podstawie danych statystycznych strukturę zatrudnienia w Polsce - porównuje strukturę zatrudnienia we własnym województwie ze strukturą zatrudnienia w Polsce - określa przyczyny bezrobocia w Polsce - omawia najważniejsze cechy sieci osadniczej Polski - przedstawia czynniki rozwoju miast - opisuje współczesne funkcje wsi	Uczeń: - wyjaśnia przyczyny zmian liczby ludności Polski w latach 1946–2019 - omawia na podstawie mapy zmiany liczby ludności w poszczególnych województwach - przedstawia konsekwencje zmian liczby ludności Polski - przedstawia zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego według województw - omawia przyczyny małej liczby urodzeń w Polsce - omawia główne cechy struktury demograficznej Polski według płci i wieku - omawia na podstawie map tematycznych wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce - przedstawia pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych Polaków - analizuje przyrost rzeczywisty ludności Polski w przedziale czasowym - porównuje na podstawie wykresu współczynnik aktywności zawodowej Polski z wartościami dla wybranych krajów - wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności Polski	Uczeń: - omawia przyczyny zmian liczby ludności w swoim województwie w XXI w. - prognozuje skutki współczesnych przemian demograficznych w Polsce dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju - wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski - omawia skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce - opisuje przykłady wpływu ruchów migracyjnych na rozmieszczenie ludności w Polsce - wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów w naszym kraju - omawia sytuację na rynku pracy we własnej miejscowości (gminie, powiecie) - określa wpływ przemian społeczno-gospodarczych na procesy urbanizacyjne i osadnictwo wiejskie w Polsce

			• omawia zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce • analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i podaje przyczyny jego zróżnicowania • charakteryzuje czynniki wpływające na współczesne przemiany polskich miast • omawia przyczyny zmian w osadnictwie wiejskim w Polsce	
III. Gospodarka Polski				
Uczeń: • wymienia na podstawie mapy obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rolnictwo ekologiczne</i> • wymienia mocne i słabe strony rolnictwa ekologicznego • podaje liczbę gospodarstw ekologicznych w poszczególnych województwach • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system wolnorynkowy, prywatyzacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>innowacyjna gospodarka</i> • wymienia najważniejsze rodzaje transportu w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>węzeł transportowy, terminal transportowy</i> • wymienia główne węzły i terminale transportowe w Polsce • wymienia najważniejsze porty handlowe, pasażerskie i rybackie w Polsce • wymienia towary przeładowywane w polskich portach handlowych • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura turystyczna</i>	Uczeń: • przedstawia regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie wykresu strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • omawia cechy systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • porównuje na podstawie wykresu liczbę gospodarstw ekologicznych oraz powierzchnię ekologicznych użytków rolnych w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu przed 1989 r. • omawia zróżnicowanie przestrzenne gęstości dróg według województw w Polsce • wskazuje na mapie Polski główne drogi wodne – rzeki, kanały • wymienia warunki rozwoju transportu wodnego • przedstawia cechy polskiej gospodarki morskiej • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • wymienia główne rodzaje zabytków kultury materialnej i niematerialnej	Uczeń: • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce • analizuje udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych w Unii Europejskiej • przedstawia przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • podaje przyczyny przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia zmiany zatrudnienia w przemyśle według sektorów własności w Polsce • podaje przyczyny zmian w polskim transporcie • omawia zróżnicowanie sieci kolejowej w Polsce • charakteryzuje transport lotniczy w Polsce • porównuje na podstawie mapy ruch pasażerski w polskich portach lotniczych • omawia współczesne znaczenie morskich portów pasażerskich w Polsce • omawia strukturę przeładunków w głównych portach handlowych Polski • przedstawia czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce • prezentuje na podstawie mapy zagospodarowanie turystyczne w różnych regionach Polski	Uczeń: • ocenia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa we własnym regionie • charakteryzuje wybrane regiony rolnicze w Polsce • wskazuje cele certyfikacji żywności produkowanej w ramach systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • charakteryzuje skutki przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia na podstawie informacji z różnych źródeł wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz ich dynamikę w Polsce • przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju sieci kolejowej w Polsce • omawia rolę transportu w krajowej gospodarce • określa rolę transportu przesyłowego dla gospodarki Polski • charakteryzuje przemysł stoczniowy w Polsce • przedstawia stan rybactwa i przetwórstwa rybnego w Polsce • omawia znaczenie infrastruktury turystycznej i dostępności komunikacyjnej dla rozwoju turystyki	Uczeń: • analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian w rolnictwie Polski • przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce • ocenia wpływ przystąpienia Polski do Unii Europejskiej na rozwój przemysłu w naszym kraju • omawia znaczenie sieci transportu gospodarcze kraju • opisuje specjalizacje polskich portów morskich • określa znaczenie lotnictwa w komunikacji krajowej i międzynarodowej • wykorzystuje mapę do opisanie atrakcji turystycznych na wybranej trasie

			• omawia rolę turystyki w krajowej gospodarce • ocenia walory przyrodnicze i kulturowe dla rozwoju turystyki wybranego regionu w Polsce	
IV. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce				
Uczeń: • wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza w Polsce • podaje przyczyny powstawania smogu • wymienia miasta w Unii Europejskiej najbardziej zanieczyszczone pyłami • wymienia rodzaje odpadów stanowiące zagrożenie dla środowiska • wyjaśnia główne motywy ochrony przyrody w Polsce • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce • podaje na podstawie danych statystycznych liczbę obiektów będących poszczególnymi formami ochrony przyrody	Uczeń: • przedstawia wielkość emisji ważniejszych zanieczyszczeń powietrza w Polsce • podaje przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych • wskazuje na mapie przykłady parków narodowych, krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w Polsce	Uczeń: • charakteryzuje na wybranych przykładach zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego w Polsce • przedstawia konsekwencje emisji zanieczyszczeń powietrza • wymienia przyczyny degradacji gleb • opisuje walory wybranych parków narodowych • wymienia proekologiczne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego	Uczeń: • wymienia sposoby ograniczenia zanieczyszczenia atmosfery • analizuje produkcję odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce według województw • wyjaśnia różnice w sposobie ochrony przyrody w parkach narodowych i rezerwach przyrody • wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody	Uczeń: • wykorzystuje aplikację GIS do analizy stanu zanieczyszczenia powietrza w swoim regionie • uzasadnia konieczność podejmowania globalnych działań na rzecz ochrony atmosfery •